

"МОДЕРНАТА" НАСТАВА ГИ ОПОЖАРИ УЧИЛИШТАТА ОСТАВЕНИ НА ЗАБОТ НА ВРЕМЕТО

"СЕЛСКА" ПРОСВЕТНА ИДИЛА ВО XXI ВЕК

Кога ќе почнат реформите во нашето школство? Кога Светите Кирил и Методиј ќе завршат нов лист пред спомениците. Ова не е само виц, ова е и вистината! Ние не само што сме далеку од реформите, ние сме далеку од основните услови за настава во училиштата. Она што се случи во Радовиш, (според првичната информација, поради стара електрична инсталација изгоре објект во кој беа сместени две училишта), е доволен доказ за тоа дека кај нас одамна работите се излезени од вистинскиот колосек. Наместо да интервенираме и да ги отстраниме проблемите, како

што се, стара инсталација, протекување на покривот итн. се занесуваме со некакви проекти за модерно образование. А дали сме се прашале како им е на учениците кои неколку пати во текот на часот стануваат за да стават дрва во печката, и за да можат да ја следат наставата. Што е пострашно? Дали можеби тоа што во XXI век учениците се грејат на истите печки на кои се грееле нивните дедовци или, пак, тоа што додека училиштата горат надлежните се фалат како сме чекор напред во поглед на реформите. По пожарот во Радовиш прашањето е: дали уште треба да се чека?

Дотраени клупи, искршени прозорци, уништени тоалети... оставаат слика како низ училиштата да минала бура и како таа вечно да трае. Во ситуација во која учениците се плашат секој момент да не им падне покривот над глава, или да не се случи некоја хаварија, не може да се очекува квалитетна настава.

■ Пишува:

Жаклина МИТЕВСКА

ОПАСНОСТ ЗА УЧЕНИЦИТЕ!

"Хелсиншкиот комитет работи на посебен проект - сликање на инфраструктурата на училиштата во Република Македонија. Извештајот би требало да биде готов за околу 2 месеца. Во многу голем процент училиштата не само што не одговараат за изведување на наставата, туку се и опасност за учениците. Имаат стара и дотраена инсталација. Кога станува збор за хигиената некои училишта сè уште не се поврзани со канализационата мрежа, во некои има полски тоалети. Она што забележале е дека се реновираат тоалетите на наставниците, а тие се држат затворени", вели Мирјана Најчевска од Хелсиншкиот комитет за човекови права на РМ.

ИЗБЕГНАТА ЧОВЕЧКА ТРАГЕДИЈА

Во Радовиш, на 8 февруари, целосно изгоре објект во кој беа сместени две училишта: "Никола Карев" и "Крсте Петков Мисирков". Очевидците велат дека пожарот избувнал на покривната конструкција на старата зграда на училиштето "Никола Карев" во 8.15 часот. Во овој период околу 1.500 ученици од двете училишта биле излезени на голем одмор. Откако забележале дека нешто чади, наставниците брзо ги евакуирале сите ученици и ги повикале пожарникарите, кои успеале да го изгаснат пожарот пред тој да ја зафати новата зграда од училиштето "Никола Карев", во која пред неколку дена биле складирани околу 15 тони нафта за греење. Едно дете било полесно повредено поради турканиците.

Градоначалникот на Радовиш, Роберт Велков, вели дека од понеделникот, 13 февруари, учениците продолжиле со наставата. Таа се одвива во три смени и тоа во неопожарениот дел и во најстарото училиште во центарот на градот. Часовите се скратени и траат по 30 минути. На местото на опожарената зграда биле присутни експерти од градежништвото за да ја утврдат техничката состојба на ова училиште. Негови предвидувања се дека целосно, од темел, треба да се изгради нова училишна зграда. Средствата кои се потребни за таа цел се огромни и ќе се обезбедат од Министерството за образование и наука, а со свои средства ќе помогне и Општината.

КИРИЛ РИСТЕСКИ, РАКОВОДИТЕЛ НА СЕКТОРОТ ЗА ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

БУЏЕТОТ НЕ ГИ ЗАДОВОЛУВА ПОТРЕБИТЕ

☀ Во Радовиш изгоре објект во кој беа сместени две училишта. Првичната информација е дека пожарот бил предизвикан од нефункционалноста на старата електрична инсталација. Ќе биде ли ова повод за нешто да се преземе во однос на повеќето училишта во државата?

РИСТЕСКИ: Сè уште не е потврдено дека пожарот е предизвикан од електричната инсталација. Би било подобро да се почека надлежните органи да ја соопштат причината. Точно е, се случи голем пожар, во кој среќна околност е што не се случи катастрофа во делот на човечкиот фактор. Децата се добро, освен едно кое беше малку повредено. Станува збор за големо старо училиште, во кое беа сместени две основни училишта како правни субјекти. Едниот кат го користеше училиштето "Крсте П. Мисирков", а другиот училиштето "Никола Карев". Изгоре катот на "Никола Карев", односно горниот кат. Од страна на Министерството за образование и наука постојано има интервенции во тоа училиште. Пред речиси три години беше поставен нов покрив. Можно е пожарот да се случил поради разни причини. Греењето во училиштето е на дрва, оџаци има многу. Во секој случај, изгоре целиот горен кат, а долниот кат, иако не е целосно изгорен, значително е оштетен поради водата која се фрлала за гасење на пожарот. Катот многу брзо изгорел бидејќи целата конструкција на покривот е дрвена, дури имало и многу црна хартија, терпапир. Пожарот не го зафати оној нов дел каде има 15 училници, каде затоплувањето е со парно греење на нафта, а и физкултурната сала делумно е зафатена од пожарот. Министерот за образование и јас веднаш отидовме таму. Ја видовме состојбата и баравме барем привремено да се решат проблемите со наставата, која би требало да почне, макар во две или во три смени, бидејќи училиштето располага со уште еден објект. Тоа е најстаро училиште во градот, таму и досега се одвивала настава за околу 15 паралелки.

Ја знаеме состојбата во која се наоѓаат училиштата во државата. Имаме и нови и средно стари и многу стари училишни објекти. Во рамките на можностите и постојните средства вршиме поправки, превенции. Сигурно дека секогаш постои опасност, дури и во ново училиште да настанат несакани појави. Меѓутоа, училиштата и раководните структури во нив треба да вршат проверки на оние работи кои можат да предизвикаат вакви ситуации. Пожарот не настанува само од инсталација или од оџак. Имаме многу училишта во кои покривите се стари. Проблеми имаме и со чувањето на училиштата, немаме чуварски служби, односно нема средства за таа намена. Минатите години имаше и подметнувања на пожари. Присутни се појави од разна природа, некогаш има и поплави.

☀ Повеќето училишни објекти се во руинирана состојба, немаат исправни санитарни јазли, протекуваат покривите... Дали тоа е последица на недоволниот Буџет од државата кој се издвојува за оваа намена?

РИСТЕСКИ: Секоја година побарувањата за најосновните потреби за одржување на училиштата се движат околу 3 милијарди денари, а државата за таа намена последниве години одделува барем 120-130 милиони денари. Гледаме што можеме во тие рамки да помогнеме за да се санираат состојбите, иако се присутни и многу меѓународни фактори, кои помагаат за подобрување на условите на училиштата.

☀ Имате ли податоци за тоа во кои училишта треба итно да се интервенира?

РИСТЕСКИ: Бројот на тие училишта е голем, но зависи за какви интервенции станува збор. Покривните интервенции се влезени во Програмата за 2006 година, која денот е донесена од Владата. Сепак, со процесот на децентрализација одржувањето на училиштата е префрлено во надлежност на

општините. Од 1.7.2005 година секој месец наменските средства благовремено ги префрламе на општините. Во рамките на Министерството останува само делот за капитални инвестиции, а тие подразбираат ново училиште или поголема доградба, надградба. Иако самото одржување на училиштата не е наша надлежност, тоа не значи дека и таму нема да се интервенира.

☀ Ова е реална состојба на теренот, дали излезот од неа се проектите кои ги форсира надлежното Министерство за модернизација на образование да се остават за некое друго време?

РИСТЕСКИ: Во рамките на тие средства, во проектите има и средства за интервенции за одржување на објектите. Морам да го истакнам Проектот "Модернизација на образованието", кој тежи околу 15 милиони долари или евра. Од тие средства, околу 40 отсто се предвидени за подобрување на инфраструктурата. Значи, сите овие проекти не се насочени само кон осовременување, реформи во образованието, туку и за подобрување на инфраструктурата, како и во однос на опремата на училиштата, во делот на наставни средства и помагала. Сега со овие проекти, кои се поголеми, се опфатени и тие делови, додека помалите проекти, кои се присутни од порано, се однесуваат на програми како активна настава - интерактивно учење, чекор по чекор...

☀️ Колку распределбата на буџетските средства е објективна (некои училишта имаат компјутерска опрема, а други немаат основни услови за работа)?

РИСТЕСКИ: Сега во сите училишта има компјутери, со кинеската донација училиштата се компјутеризираа. Бројот на компјутерите сигурно не е ни оддалеку приближен во однос на стандардите, кои ги имаме пошироко, надвор од Македонија. Меѓутоа, тој процес веќе е почнат. До оваа компјутеризација имавме огромен број училишта кои немаа компјутери, можеме да кажеме дека условите некаде беа полоши, имаше училишта кои многу добро беа снабдени и во однос на опрема и на компјутери. Но, мора да имаме предвид дека постојат училишта во градски и во рурални средини. Имаме училишта каде состојбата е лоша, особено во руралните средини. Сега се надевам дека со децентрализацијата многу брзо ќе се подобрат состојбите, бидејќи грижа на општините се и училиштата. Тука е проблемот со Долно Оризари во Велес или во Боговиње, таму се појави ситуација да мора да се гради ново училиште. Имаме разни донации, помош и од швајцарски фонд, од норвешката Влада, во однос на парното греење. Секоја општина добива средства предвидени за одржување на училиштата. Тие средства не се мали, а од 1 јануари и мебелот, значи, клупите, столчињата, таблите ѝ припаѓаат на општината.

☀️ Ви забележуваа дека повеќе се интервенирало во училиштата во Западна Македонија, отколку во источниот дел на државава...

РИСТЕСКИ: Добро би било секаде да се обновуваат училиштата. Факт е дека во Западна Македонија бројот на децата е многу поголем. Имаше училишта кои работеа дури и во три смени. Таму се помагаше за да се подобрат условите, барем наставата да не се одвива во три смени, зашто ваквата работа повлекува скратување на часовите, потешки услови за работа. Можеби тоа било причината ако последниве години таму се интервенирало повеќе. Но, факт е дека и на други

места е интервенирано.

☀️ Што се случува со училиштата во децентрализираните услови?

РИСТЕСКИ: Во повеќето случаи градоначалниците ги префрлаат средствата на училиштето. Имаме и исклучоци, кои се однесуваат на некои градоначалници и во некои општини што не им ги префрлаат редовно средствата за одржување. Имавме ситуација градоначалник на сите училишта во тој регион да им даде исти пари од наменските дотации. А имаме училиште со 2.000 ученици и училиште со 300 ученици, што не е исто. Иако ваквиот начин на распределба на средствата е најлесен, тој е најнедобриот. Општините ја имаат таа надлежност да распишат тендер во однос на превозот на ученици, за греењето, тие ги регулираат овие прашања според Законот за јавни набавки.

☀️ Колку основни училишта имаме во државава и колкав е бројот на овие ученици?

РИСТЕСКИ: Во рамките на основното образование сега имаме околу 331 училиште како правен субјект, со многу подрачни училишта, полни или неполни со ученици. Тие наставата ја реализираат во околу 1.100 објекти. Имаме околу 230.000 ученици во основно образование, вклучувајќи ја подготвителната година, која од минатата година е задолжителен дел од основното образование.

☀️ Како функционираат училишните одбори?

РИСТЕСКИ: Со процесот на децентрализација изборот на директор не е во надлежност на министерот. Училишните одбори ја водат главната постапка за неговиот избор, а промовирањето на директорите е од страна на градоначалниците. Училишните одбори (во основното образование), се составени, од 9 или од 11 члена, во зависност од големината на училиштето.

ВО УЧИЛИШТЕТО "ПЕЦО ДАСКАЛО"- ДОЛНЕНИ НЕ Е СМЕНЕТА НИТУ ЕДНА ФАСОНКА

Училиштето "Пецо Даскало" е изградено во 1934 година и до денес е варосано само еднаш. Во 1954 година е поврзано на електричната инсталација на Електро Долнени и од тогаш до денес не е сменета ниту една фасонка, велат од Општина Долнени на чија територија се наоѓа ова училиште.

ПОТРЕБНИ СЕ НОВИ ПОДРАЧНИ УЧИЛИШТА НА УЧИЛИШТЕТО "ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ"- ШТИП

Во руинирана состојба се двете подрачни училишта на основното училиште "Гоце Делчев" во Штип, кои се наоѓаат во населбите "Три Чешми" и "Шашавралија". И во двете населби се потребни целосно нови училишта. Оттаму велат дека аплицираат за средства за двете подрачни училишта, но тие тешко се добиваат. Инаку, основното училиште "Гоце Делчев" е модерно опремено, а проблем има со фискулната сала.